

Ясмiна Реза

Bella Figura

Присвячується Франсуа Зiмере

Дiйовi особи

Андреа

Борис Амет

Франсуаза Iрт

Ерiк Блюм

Iвонна Блюм(мати Ерiка)

(Чотирьом першим мiж сорока i сорока п'ятьма роками).

Необхiднi паузи i промiжки майже не позначенi в тексті.

Найголовнiше — синкопи, затримки i замовчування.

1

Весняний вечір. Ще ясніє день.

Парковка ресторану (назву на вивісці ми не бачимо).

Стоїть чоловік.

Поруч авто — з боку пасажера відкриті дверцята. Звідти стирчать ноги молодій жінки. Вона запалює цигарку.

Перш ніж чоловік подає голос, спливає певний час.

БОРИС: ...Можемо зняти номер в «Ібісі», і там я прямо з порога тебе осідлаю!.. Мені ця думка подобається!

АНДРЕА: Де? В «Ібісі»?

БОРИС: Та де хочеш!.. (Пауза). Я був би тобі дуже вдячний, якби ти не курила в машині.

Андреа глибоко вдихає дим і напускає його повну машину — спереду і позаду. Вона дуже старається.

БОРИС: То що ми вирішуємо?

АНДРЕА: А мені плювати...

БОРИС: Залишаємось тут? Шукаємо інше місце? Андреа, що нам робити?

АНДРЕА: Слухай, скажи чесно: це нормально, по-твоєму, привозити мене до ресторану, який порадила твоя дружина?

БОРИС: Вона не порадила! Вона сказала, що там смачно готують!

АНДРЕА: Це те саме.

БОРИС: Ні!

АНДРЕА (ліниво вилазить із машини): І з ким ти маєш тут бути?

БОРИС: Та нічого такого. Просто клієнти...

АНДРЕА: Однак ти запитав свою дружину, знаючи, що підеш сюди зі мною.

БОРИС: Я не питав! Ми просто розмовляли. Що тут такого?!

АНДРЕА: Якщо ти вирішиш мені хустку подарувати — ти теж у неї поради запитаєш?

БОРИС: Не бачу зв'язку.

АНДРЕА: Та ні, це одне і те саме.

БОРИС: Андреа, я роблю все, що можу! Це лише ресторан...

АНДРЕА: Робиш, що можеш?

БОРИС: Я не це хотів сказати...

АНДРЕА: Ти робиш усе, що можеш, — і ведеш мене в ресторан?!

БОРИС: Так, роблю! Роблю — і все, крапка! Годі! Ти мені дорікаєш тим, що я згадую про тебе, лише коли хочу сексу, і намагаюся втиснути у свій насичений графік — я це вже чув, і я дійсно звільнив час для вечері у дуже непростий для мене період, і через це змушений викручуватись, як тільки можу...

АНДРЕА: Боже, яка ж я невдячна — адже мене вшанували цілою вечерею!

БОРИС: Я не прошу про вдячність, вистачило б і усмішки...

АНДРЕА: Зараз лусну від радощів!

БОРИС: То ми кудись поїдемо? Куди б ти хотіла?

АНДРЕА: Бачу, ти не розумієш. Уже сам факт, що твоя дружина причетна до зустрічі, яка стосується тільки нас із тобою, що її схвалення може вплинути на задоволення, яке ми начебто мали б розділити лише вдвох, —

невже ти не розумієш, наскільки мені це гидко?!

БОРИС: Розумію, ясна річ, розумію — але ти перебільшуєш!

АНДРЕА: А звідки вона знає про цей ресторан? Її туди коханець водить?

БОРИС: Дуже смішно.

АНДРЕА: Їй відомо, що ти цього вечора будеш тут?

БОРИС: Ні, не відомо.

АНДРЕА: А що ти їй сказав?

БОРИС: Припини курити!

АНДРЕА: Чого б це раптом?

БОРИС: Ти забагато куриш.

АНДРЕА: Мені приємно, що ти так про мене турбуєшся. Якщо я й справді багато курю, то воно варте того, щоб ти потурбувався про мене.

БОРИС: От я і турбуюсь.

АНДРЕА: Тобто, щоб хтось нарешті хоч трошки потурбувався про мене, треба витворити щось аж таке!

БОРИС: Я справді хвилююсь.

АНДРЕА: Ні, не справді.

БОРИС: Авжеж, справді.

АНДРЕА: Ні.

БОРИС: Андреа! Що робимо? Поглянь, адже тут непогано. Мальовничий пейзаж, дерева. Вечеря на гарній терасі. Нам буде весело — бо зазвичай нам весело вдвох, хіба ні?

АНДРЕА: Тобі подобається моя спідниця?

БОРИС: Вона суперова.

АНДРЕА: Не закоротка?

БОРИС: Ні, аж ніяк.

АНДРЕА: А моїй доньці здається короткою.

БОРИС: Та що вона знає! У дітей зовсім немає смаку.

АНДРЕА: Вона хоче, щоб я була схожа на пані.

БОРИС: У тебе на це ще буде час. Поцілуй мене.

АНДРЕА: Ні.

БОРИС: Та поцілуй же!

Він хапає її, і вони незграбно цілуються.

АНДРЕА: А я так чекала на цей вечір...

БОРИС: Я також.

АНДРЕА: Псую його не я. То що ти їй наплів?

БОРИС: Обов'язково про це говорити?

АНДРЕА: Що ти їй наплів?

БОРИС: Нічого.

АНДРЕА: Тобто вона не питала, куди ти їдеш?

БОРИС: Вона у Валансьєні[1].

АНДРЕА: У Валансьєні! Точно! Яка ж я дурна...

БОРИС: Мені сил на тебе бракує...

АНДРЕА: Знаєш, ти такий передбачуваний...

БОРИС: Я не в тому стані, щоб терпіти ці кпини.

АНДРЕА: То у нас ціла ніч?

БОРИС: Ні.

АНДРЕА: А чому? Адже твоя дружина у Валансьєні. Чому тоді ми не можемо провести разом усю ніч?

БОРИС: Бо не вийде. І тобі це добре відомо.

АНДРЕА: Чому не вийде?

БОРИС: Бо я не вільний чоловік — мене тримають родина, обов'язки... Знаєш, у тебе дар пускати з димом найкращі миті!

АНДРЕА: Ай! Мене кусають комарі!

БОРИС: У бардачку є пшикавка.

Андреа виймає пляшечку зі спреєм. Обприскує себе.

БОРИС: Освяти ж і мене.

Вона пшикає на нього, цілиться в обличчя і цілить влучно.

БОРИС: Та ти здуріла!.. Андреа, ти поцілила мені в око! Я нічого не бачу!

АНДРЕА: Не вигадуй... Я казала, що провела ніч з колегою із аптеки?

БОРИС: Що?!

АНДРЕА: Гадаю, у мене розвинулася хвороблива потреба в сексі. Це тому, що я припинила вживати «Паралазол» з кодеїном.

БОРИС: «Паралазол» з кодеїном? Це якась новинка?

АНДРЕА: Ця штука мене стимулює.

БОРИС: Бачу, ти вирішила зіпсувати мені цей вечір.

АНДРЕА: Я була б рада, якби вдалося.

БОРИС: Що за колега?

АНДРЕА: Просто колега.

БОРИС: Як ти опинилася з ним у ліжку?

АНДРЕА: Цікаве формулювання...

БОРИС: Мені потрібна відповідь. Негайно!

АНДРЕА: Може, краще тобі не знати?

БОРИС: Скільки йому років?

АНДРЕА: Двадцять шість.

БОРИС: Двадцять шість! І ти... будеш з ним іще зустрічатися?

АНДРЕА: Хтозна...

БОРИС: І як я повинен реагувати? Вдавати з себе сучасного чоловіка і вітати оплесками цю вашу кляту емансипацію?!

АНДРЕА: Борисе! Нарешті я дочекалася доброго слова!..

БОРИС: Дідько! Ти мені око скалічила!

АНДРЕА: Ходи сюди... Трохи почервоніло... У мене в сумочці є краплі, зараз дістану...

БОРИС: Ні, дякую, не чіпай мене... Двадцять шість років. Він що, геронтофіл?

АНДРЕА: Цілком може бути.

БОРИС: То це для нього ця розпусна спідниця?

АНДРЕА: Тобі ж наче подобалося.

БОРИС: Я так втомився...

АНДРЕА: Отже, я схожа на повію?

БОРИС: Трохи є.

АНДРЕА: Гаразд, ходімо в ресторан. Заночуємо на парковці чи нарешті будемо вечеряти?

БОРИС: У мене зник апетит.

Андреа сідає в автівку і вмикає радіо.

Вона багато разів міняє канали, поки не натрапляє на мелодію в стилі «Under My Thumb» гурту «Stones». Тоді виходить з машини.

Андреа наспівує і ліниво підтанцює, повільно роздягаючись під пісню.

Борис підходить до неї і вимикає радіо.

БОРИС: Що ж, Андреа, якщо хочеш знати, то в мене серйозні проблеми.

АНДРЕА: Бачив би ти зараз своє обличчя!

БОРИС: Це не смішно.

АНДРЕА: Не розумію, чого ви, чоловіки, завжди так надимаєтесь. Про серйозні речі можна говорити і без гримас.

БОРИС: Маю надати свій баланс суду.

АНДРЕА: Я думала, у твоєї компанії все гаразд...

БОРИС: Виробництво дзеркал виправдовувало себе. Та я вирішив відкрити для себе нові ринки — і взявся робити веранди.

АНДРЕА: Ця пшикавка — до одного місця...

БОРИС: Тобі зовсім начхати на те, що я кажу?

АНДРЕА: Та ні, але ж мене буквально живцем жеруть... То ти кажеш, що

почав продавати веранди?

БОРИС: Це новий і стабільний ринок! Багато форм і можливостей. Я вклав частину власних накопичень в інвестиційний кредит, зробив кілька розкішних веранд — а потім до моїх клієнтів прийшли з мерії і заявили, що ці споруди незаконні.

АНДРЕА: Чому?

БОРИС: Бо ми не врахували усі формальності. Бо є така формула — називається коефіцієнтом займання землі, — яку я просто пропустив. Це так, якщо спростити пояснення.

АНДРЕА: І що робити?

БОРИС: Зносити все.

АНДРЕА: Серйозно?!

БОРИС: Двоє клієнтів подали позови. Компанії загрожує примусова ліквідація.

АНДРЕА: Це просто жахливо...

БОРИС: А якщо на мене покладуть поповнення пасиву — тут мені й гак...

АНДРЕА: А ти не згущуєш фарби?

БОРИС: Хотів би я помилятися...

АНДРЕА: Я й не підозрювала, що ти будуєш веранди.

БОРИС: Зі зйомними перегородками, відкидним дахом і просто революційним теплозберігаючим вітражем.

АНДРЕА: Серденько моє бідолашне...

БОРИС: Тепер розумієш, чому мені ще твого хлопця з аптеки бракувало?

АНДРЕА: А Патриція в курсі?

БОРИС: Аякже.

АНДРЕА: І що вона каже?

БОРИС: Заохочує боротися. Вона завжди була войовничою жінкою.

АНДРЕА: Це так мило...

БОРИС: Атож...

АНДРЕА: Знаєш, що я думаю? Що я зближую вас — тебе і твою дружину.

БОРИС: Отакої! Нові вигадки!

АНДРЕА: Я добре розважила ваше подружжя.

БОРИС: Андреа! А ти егоїстка! У мене від страху волосся дибки — а ти отак реагуєш?!

АНДРЕА: Борисе, я багато пережила, але пара, що знову єднається в скруті, — це вже занадто навіть для мене.

БОРИС: Все, годі. Повертаємось. Хочу побути сам.

Він сідає в машину.

АНДРЕА: Навіщо ти все це мені розповів?

БОРИС: Бо здуру гадав, що це могло б тебе зацікавити.

АНДРЕА: Чого б це раптом? Бо ми з тобою друзі?

БОРИС: Тема закрыта. Сідаєш?

АНДРЕА: І вона на тебе не сердиться?

БОРИС: Андреа, сідай у машину!

АНДРЕА: На її місці я була б дуже зла.

БОРИС: Ти не на її місці. Якщо хочеш — залишайся тут.

Андреа неохоче залазить у машину.

Щоб зачинити дверцята, він майже лягає на неї, потім клацає своїми і різко рушає назад.

Чути жіночий зойк, за ним інші скрики.

ЕРІК: Мамо!

ІВОННА: Він на мене наїхав!

ФРАНСУАЗА: Івонно, з вами все гаразд?

ЕРІК: Мамо, ти як?

Виїжджаючи, Борис зачепив Івонну.

Андреа і Борис квапливо виходять з авта.

БОРИС: Франсуаза?!

ФРАНСУАЗА: Ти щойно наїхав на мою свекруху!

Івонна лежить на землі, не рухаючись.

БОРИС: Мадам, мені дуже шкода, я не... Вам боляче?

ЕРІК: Тобі боляче, мамо?

ФРАНСУАЗА: Івонно?

ЕРІК: Мамо, скажи щось!

БОРИС: Піднятися можете?

АНДРЕА: Дай краще я...

ФРАНСУАЗА: Ви лікарка?

АНДРЕА: Я аптекарка.

ІВОННА (дивиться на неї із захватом): Де моя сумочка?

БОРИС: Ось.

Піднімає сумочку і подає Івонні.

ІВОННА: Сьогодні мій день народження.

ФРАНСУАЗА: Бідолашна, у неї справді сьогодні день народження.

АНДРЕА: Обережно... Отак...

ЕРІК: Мамочко, обережно...

Нарешті Андреа та Еріку вдається підняти Івонну, яка хапається за їхні плечі.

АНДРЕА: У вас нічого не болить?

ІВОННА: Нічого і ніде.

Вона робить кілька кроків без їхньої допомоги.

БОРИС: Дякую, Господи!.. Дякую тобі!

ЕРІК: Не варто так хвилюватися. У неї немає ушкоджень. А ми з вами, здається, вже зустрічалися... На авіашоу у Фане?

ФРАНСУАЗА: Це Борис, чоловік Патриції.

БОРИС: Справді, на авіашоу. Мене звати Борис Амет. І мені дуже шкода, що так сталося.

ЕРІК: Ерік Блюм. Дивно, що ми зустрічаємось саме тоді, коли наша родина нарешті вирішила повечеряти поза стінами дому!

ІВОННА (до Андреа): Аптекарка... Обожаю аптекарів. Я — їхня улюблена клієнтка! Де моя сумочка?

Вона знову хапає свою сумочку.

ЕРІК: Ви вже їдете чи тільки приїхали?

БОРИС: Уже їдемо.

ЕРІК: Ми ваші наміри спершу не роздивились. (Сміється). Ви вже вечеряли?

БОРИС: Ні, але маємо їхати.

ЕРІК: Шкода! Може, по келишку? Це ненадовго.

БОРИС: Боюся, що ні...

АНДРЕА: Звісно, що так! Борисе, це ж ненадовго!

ЕРІК: Не можемо ж ми розійтись отак просто. По келишку за день народження моєї матусі, яку ви майже скалічили.

АНДРЕА (простягає руку Франсуазі): Мене звати Андреа.

ФРАНСУАЗА: Франсуаза.

БОРИС: Франсуаза — подруга Патриції.

ФРАНСУАЗА: Дуже давня подруга.

АНДРЕА: Рада знайомству.

Всі разом ідуть в бік ресторану.

Борис іде вочевидь неохоче і відкрито виявляє Андреа своє незадоволення...

2

Усі п'ятеро сидять на терасі довкола низького столика.

Івонну заледве видно у глибокій канапі.

На столику — пляшка шампанського у відерці та келихи.

ФРАНСУАЗА: Якось я пригадала, що мій тато, коли я тільки стала на ніжки, навчив мене ніколи не бігти, як переходжу дорогу. «Що ти маєш зробити, коли переходиш?» — питав мене він. І я відповідала: «Татку, я не буду бігти, я буду просто йти». А тато продовжував: «А чому не можна бігти?» І я відповідала: «Бо якщо побіжу, машинки будуть вважати, що гальмувати не треба, а коли я спіткнуся і впаду, машинки мене переїдуть». І тато кричав: «Франсуазо, браво, чудово!»

ЕРІК (до Івонни): Вчися.

ІВОННА: Я ж не бігла!

АНДРЕА: Мені від вашої історії хочеться плакати. Тобто все життя хтось мусить піклуватися про нас і захищати нас?

ЕРІК: Вас чомусь дратує, коли ми готові на це... Мамо, все гаразд? Тобі не зло? Тобі зручно?

ІВОННА: О, дуже зручно! Та вам доведеться допомогти мені підвестися. А де моя сумочка?

ЕРІК: Ось вона, тут. Ми не випускаємо її з поля зору.

ІВОННА: Коли я була маленькою, біля нас жили роми. Їх звали циганами. Няньки лякали нас: якщо не будеш слухатися, тебе заберуть цигани. Бідні шибеники, я б на їхньому місці теж крала б речі...

ЕРІК: У мами поцупили гаманець.

ІВОННА: То був одноногий волоцюга. Сумочка була м'яка, складалася і мала велику застібку...

ЕРІК: Мамо, будь ласка...

ІВОННА: Найбезглуздіша з усіх можливих моделей! Якби твій батько склепав дитину ромці, сидів би ти зараз у візку, а брат грав би поруч на скрипці...

ФРАНСУАЗА (піднімає келих): З днем народження, Івонно!

Всі вітають і цокуються.

ЕРІК (до Андреа): А ви не будете пити? Неввічливо, коли всі цокуються...

АНДРЕА: Не вживаю алкоголь. Принаймні зараз... Чесно кажучи, я зараз на дієті... І не дуже вмію стримувати себе...

ФРАНСУАЗА (робить знак офіціантові): Хочете щось інше? Води з газом?

АНДРЕА: Дякую. Так, води.

ЕРІК: А знаєте, звідки звичка цокатися?.. Колись давно, коли стримуватися ніхто й не збирався, люди вирішували проблеми, зазвичай, за допомогою отрути. Тож коли хтось запрошував тебе і наливав вина, то ти стукав свій келих об його келих (тоді їх робили з металу), сподіваючись, що краплі перехлюпнуться через край і потраплять до келиха співрозмовника. Після чого ви дивилися в очі одне одному, і кожен сподівався, що інший вип'є першим.

БОРИС: Мені слід було народитися в ту добу.

ФРАНСУАЗА (до Бориса): Як ваші діти? Патриція казала, що Палому прийняли до Академії співу Аквітанії.

БОРИС: Саме так.

ФРАНСУАЗА: Чудово! А як Жульєн?

БОРИС: Турист. Люб'язний і байдужий.

Андреа приносять склянку з водою — і вона недбало кидає туди розчинну пігулку.

ФРАНСУАЗА: Дайте йому час. Жульєн іще зовсім юний. На минулих вихідних Ерік умовив мене — а я ж ніколи зі школою нікуди не їжджу! — поїхати з усіма дітьми на мис Ферре. З нашими дітьми, з його, з друзями та їхніми дітьми, там був іще син мого колишнього чоловіка, просто нестерпний хлопчина. Ми відвідали виставку на Маяку. У кінці дня я ледве стримувалася, щоб не стрибнути сторчголов зі скелі.

ЕРІК: Дуже приємна прогулянка вийшла, ми стільки сміялися! Дітей ви залишили на мене — і я був радий.

АНДРЕА: Давно ви у шлюбі?

ФРАНСУАЗА: Два з половиною роки. Однак ми не у шлюбі.

ЕРІК: Я ще її перевіряю. Наприклад, Маяк — мінус кілька балів.

ФРАНСУАЗА: А у вас є діти... даруйте, забула ваше ім'я?

АНДРЕА: Андреа.

ФРАНСУАЗА: Авжеж, Андреа!

АНДРЕА: Дівчинка. Дев'ять років.

ІВОННА: І як її звати?

АНДРЕА: Софі.

ІВОННА: Ще одна Софі! Ви щось вживаєте?

АНДРЕА: «Паралазол» з кодеїном.

ІВОННА: Знаю такий.

ЕРІК: У вас з головою все добре?

ІВОННА: Мадам аптекарко...

АНДРЕА: Будь ласка, звіть мене Андреа... Мені, звичайно, приємно, коли мене називають аптекаркою, та я просто помічниця в аптеці. Готую ліки.

ІВОННА: Ці йолопи переконують мене, що під час люмбаго слід припинити приймати «Екс-Тралан»! Знаєте, у мене так болів попереки!.. Та я помітила, що ці ліки ніби оживлюють мене, тож я таки приймаю по одній пігулці на день. Можна ж, правда? Я так люблю зранку ковтати «Екс-Тралан»!

АНДРЕА: Можна. До складу входить трохи морфіну.

ЕРІК: Але ж не вживати морфін щодня?!

АНДРЕА: Від однієї пігулки їй нічого не буде.

ІВОННА: І це допомагає проти мого артрозу.

ЕРІК: Де міститься ваша аптека?

АНДРЕА: Я працюю у Фрежані.

ІВОННА: Дуже далеко...

БОРИС: Думаю, ми скоро залишимо вас...

ЕРІК: Хоча б п'ять хвилин!

ФРАНСУАЗА (пошепки, бо не знає, чи Андреа у курсі справи): Ти все залагодив?..

БОРИС: Іде своїм пливом.

ФРАНСУАЗА (так само): Ерікові все відомо... Патриція дозволила розповісти... Він може дати кілька порад, якщо хочеш...

ЕРІК: Я йому не потрібний...

ФРАНСУАЗА: Ти ж голова юридичного відділу, це твоя спеціальність...

ЕРІК: Франсуазо, мені немає чого тут сказати... (до Бориса) Не думайте, що... Перейдемо на «ти», гаразд? Так простіше.

БОРИС: Звісно, можна на «ти».

ІВОННА: Хто мені наллє? Я у дірі й не можу поворухнутися!

ЕРІК (наповнює шампанським келих і передає їй): Оливок хочеш?

ІВОННА: Ні. Комарі атакують мою зачіску!

ФРАНСУАЗА: Мене теж обсіли. Що це за вечір такий?!

АНДРЕА: У мене є пшикавка.

ІВОННА: Буду вдячна, якщо ви обприскаєте мене.

Андреа щедро обприскує Івонну. Потім іще раз обприскує себе. Також обприскує сумочку Івонни. Та страшенно радіє. Вони сміються.

Андреа готова будь-кого «підірвати» своєю бомбою. Усім начебто весело.

ЕРІК: Мамо, ти там жива ще?

ІВОННА: На мене напав тигровий комар.

БОРИС: Слухайте, Еріку... можливо, ви знаєте... ти знаєш когось в арбітражному суді?

ЕРІК: Дай подумати... хвилинку... Мабуть, ні.

БОРИС: Мені треба виграти час, щоб не йти на допит.

ЕРІК: Вимагають оплатити пасив? Із казначейством ти у яких стосунках?

БОРИС: Я не плачу собі вже три місяці, а двадцять шостого — термін чергового платежу. Не думаю, що така історія може пройти.

ЕРІК: Тоді подавай звітність негайно. Але я не раджу тобі йти туди особисто. Може, ти й знаєш дещо із права, але почнеш рюмсати — а їх це лякає.

ІВОННА: На що схожий тигровий комар? Кажуть, нібито він менший, ніж звичайний...

ЕРІК: Мамо, вибач, я зайнятий... Знайди повірника. Пошукай, трапляються

справжні «зубри». Зв'яжися з ним до початку процедури.

ІВОННА: Поки ви шукали свої окуляри, він вас укусив — тепер у вас буде лихоманка денге!

ФРАНСУАЗА (півголосом): Івонно, будь ласка, хвилинку, це дуже важливо...

ЕРІК: Потрібна людина, яка користується довірою у судді, котрий веде справу про банкрутство, — коли його призначать, ти вже нічого не зможеш зробити. Розумієш? Ключ до цієї справи — суддя. Він попросить тебе скласти план виходу з кризи. Покажи йому, що можеш викрутитися без своїх терас...

БОРИС: Веранд...

ЕРІК: Авжеж, веранд. У мене є кузен, який скалічив верандами всю Бретань...

ФРАНСУАЗА: Еріку!

ЕРІК: Та ні, я просто... справа не в цьому!.. Суддів лякає розширення компаній, вихід на нові ринки. Це непереконливо. Не чекай, коли тебе викличуть, першим запропонуй їм вартий довіри план. Не треба хитрувати, не треба вигадувати. Склади щось справжнє.

БОРИС: Боюся, що буде ліквідація.

ЕРІК: Казна-що! Судячи з того, що відомо мені, немає жодних причин присуджувати тобі ліквідацію. Потрібні план відновлення компанії, відмова від витратного виробництва, зосередження на core business[2] і злет!

БОРИС: Дуже сподіваюся, що це так.

ЕРІК: Насправді це дрібниця.

ФРАНСУАЗА: Еріку, не перебільшуй.

ЕРІК: Авжеж, це дрібниця! Таких справ повно!.. Мамо, ти не хочеш пересісти у крісло? Ти майже втонула у цій канапі...

Івонна майже лежить — він піднімає її.

ІВОННА: Мені й так добре!

АНДРЕА: Виходить, цей вовк радше страшний, ніж лихий.

БОРИС: Ще невідомо...

АНДРЕА: Я так і знала — ти згущував фарби!

БОРИС: Подивимось...

АНДРЕА: Чоловіки завжди схильні перебільшувати.

ЕРІК: О, це точно не про мене! Даруйте, але я переконаний, що ми просто повинні скуштувати всього. Якщо хочете — це наш моральний обов'язок. Ми — як мухи у патоці!

ФРАНСУАЗА (до Івонни, яка доливає собі): Івонно, Господи!.. Вона це навмисне!..

Івонна й Андреа сміються.

АНДРЕА: Уранці в «Галереях» у відділі речей для спальні я бачила, як пара розляглася на матраці «Бултекс»... Поруч, ніби збирались поспати там... Спершу продавчиня просто стояла... Та оскільки це тривало, вона сіла на ліжко поруч. Менше ніж за метр до цієї дивної пари. Склала руки на колінах... отак... (зненацька, до Бориса) Що тепер неправильно?! Ти ж обіцяв більше не робити цей жест! Ти мені присягався цього не робити!

БОРИС: Який жест?

Андреа демонструє жест, який щойно зробив Борис. Це ледве помітний знак рукою — пальці зчеплені, долонею донизу. Знак, що закликає до стриманості, до мовчання.

Вона показує його люто й перебільшено.

АНДРЕА: Ще раз — і я когось уб'ю!

БОРИС: Андреа, візьми себе в руки, ти помиляєшся, не було жодних

жестів...

АНДРЕА: Був!

БОРИС: Ти не так зрозуміла...

АНДРЕА: Я нічого не пила. Голосно не говорила. Не реготала...

БОРИС: Можеш реготати, якщо хочеш.

АНДРЕА: Ні! Реготати ти мені заборонив — а сьогодні немає бажання...

БОРИС: Геть втратила розум...

АНДРЕА: Це точно.

ФРАНСУАЗА: Даруйте, але все це страшенно незручно...

ЕРІК: Франсуазо!

ФРАНСУАЗА: Не перебивай мене! Як я сказала — незручно! Зокрема для мене. Мадам, я не знаю, хто ви, я не зрозуміла, хто ви така, але ця сцена ставить мене у незручне становище!

ЕРІК: Люба моя, зупинися.

ФРАНСУАЗА: Я подруга Патриції.

БОРИС (підводиться): Не варто було приймати запрошення. Не варто було нам їхати сюди... Бо вийшло... як вийшло... (бере Андреа за руку і тягне її до виходу). Вибачте...

АНДРЕА: Вибачте...

ЕРІК (також підводиться): Заждіть. Не йдіть так швидко...

ІВОННА: Не розумію, що сталося?

ЕРІК: Не будемо... Спробуймо не перебільшувати...

ФРАНСУАЗА: Припини.

ЕРІК: Хтозна, може, ти бачиш те, чого немає? Можливо, ми бачимо те, чого немає?

ФРАНСУАЗА: Ми бачимо саме те, що є.

БОРИС: Франсуазо, ти не зобов'язана доводити свою моральність. Ти не мусиш зверхньо поправляти накрохмалений комір так, ніби носиш ортопедичний корсет. До речі, поділися з нами — що саме ти бачиш? Що саме «є»? Кажи ж, не мовчи!

ФРАНСУАЗА (після паузи): Еріку, допоможи мені...

ЕРІК: Люба, я не вважаю за належне втручатись у справу, яка мене не стосується...

ФРАНСУАЗА: Це день народження твоєї матері. У нас має бути свято...

ЕРІК: Атож... Однак мамі ж не шість років!

ІВОННА: Я взагалі нічого не розумію.

ФРАНСУАЗА: Поки Патриція нидіє у Валансьєні...

БОРИС: Ага! Кажи далі...

ФРАНСУАЗА: Я не розумію, навіщо ти нав'язуєш мені... Міг би вже вшитися звідси...

АНДРЕА: Але залишитися хотіла я...

БОРИС: Я наїхав на Івонну...

ЕРІК: Втеча з місця злочину — дуже погано.

ФРАНСУАЗА: Годі, Еріку! Сил немає на ваші відчайдушні жартики!

ЕРІК: Ти надто драматизуєш.

ФРАНСУАЗА: Я просто прошу трохи розуміння! І все! Це ж не так багато! Розуміння — хоч трохи!

АНДРЕА (пошепки): Борисе, мені треба до вбиральні... (до інших)
Даруйте, вийду на хвилинку до вбиральні...

ЕРІК: Знаєте, де це? Праворуч, потім прямо, потім вниз і ліворуч...

БОРИС (ніжно): Провести тебе?

АНДРЕА (так само): Не треба... Вибач...

Андреа йде до вбиральні.

ФРАНСУАЗА: Хто це така?

ЕРІК: Франсуазо...

ФРАНСУАЗА: Що, спитати не можна?!

ІВОННА: Як завжди, робить із себе посміховисько...

ФРАНСУАЗА: Скажи своїй матері, щоб думала, що казати!

ІВОННА: Ніхто мені нічого казати не буде! Звертайся до мене, будь ласка, прямо, Франсуазо, коли маєш що мені сказати! Я не виконую накази! Тим паче власного сина. Моя сумочка не застібається!

ЕРІК: Чому ж, мамо... Дивись, застібається...

Він б'ється над застібкою.

БОРИС: Щойно вона повернеться — ми йдемо.

Пауза.

ФРАНСУАЗА: Не можу не розповісти про це Патриції.

ЕРІК: Та що з тобою сьогодні таке?

ФРАНСУАЗА: Якби Патриція побачила щось подібне стосовно тебе — я б хотіла, щоб вона мені розповіла.

ЕРІК: Побачила що? Що саме ти побачила?

ФРАНСУАЗА: Борисе, ми нічого такого не бачимо? Наберися нарешті мужності нам це сказати!

БОРИС: Франсуазо, роби як знаєш, мені все одно. Між нами — багато світових років... Еріку, до побачення. Дякую за твої поради... Мадам, до побачення...

ІВОННА: До побачення.

БОРИС: Ще раз даруйте за неприємність...

Виходить у тому ж напрямку, що й Андреа.

Пауза.

ФРАНСУАЗА: Я почуваюсь такою самотньою!.. Дуже самотньою...

ЕРІК: Люба...

ФРАНСУАЗА: Коли я попросила допомогти мені — хіба ти мене не почув?!

ЕРІК: Почув.

ФРАНСУАЗА: То чому ж не кинувся, забувши про все, мені на поміч?!

ЕРІК: Бо ти це сказала таким тоном... Тобі варто обирати інший тон, люба...

ФРАНСУАЗА: Яка різниця, яким тоном я це сказала! Коли я прошу про допомогу — допомагай! Незалежно від того, маю я рацію чи ні!

Пауза.

ЕРІК: Мамо, ти ж будеш устриць, правда?

ІВОННА: Твій батько гучно жував, робив щелепами такі звуки... знаєш, його виховували у дуже бідній родині... і якось я мала необережність зробити йому на людях знак... невдоволення, зауваження... А йому здалося, що це помітили всі, він оскаженів... Знаєш, синку, людям не подобається, коли їх принижують публічно...

3

Жіноча вбиральня у ресторані. Бачимо також і частину коридору, який туди веде.

Раковина, дзеркало. І зачинена кабінка. У її дверцята стукає Борис.

БОРИС: Андреа? Андреа?.. З ким ти розмовляєш? Відчини ці кляті двері...

За мить Андреа відчиняє дверцята кабінки.

Вона сидить на унітазі з телефоном у руці. На підлозі стоїть порожній келих.

БОРИС: З ким ти розмовляла?

АНДРЕА: Знаєш, про що я думаю? Коли чотири роки тому я вперше роздягнулася перед тобою, ти зауважив, що станик і трусики надто стягували моє тіло. Ти помітив червоні сліди на моїй шкірі і запитав, навіщо ми, жінки, носимо речі, які нас так мучать? А я відповіла, що просто звикла... Пам'ятаєш?

БОРИС: Дуже добре пам'ятаю.

АНДРЕА: Мені не спадало на думку носити білизну, яка не стягувала б тіло.

БОРИС: Ходімо, нам час. Що це за келих?

АНДРЕА: Це просто келих.

БОРИС: Ти сидиш на унітазі з келихом у руці?

АНДРЕА: Я пила воду.

БОРИС: Воду? З чим?.. Андреа, що ти прийняла?! (Обнюхує келих). Скільки цієї гидоти ти ковтаєш на день?

АНДРЕА: Нічого ти не знаєш... Час від часу мені кортить буди дуже

багатою і дуже потворною. Тоді я могла б весь час їсти не зупиняючись, пила б досхочу свій улюблений джин, жила б у Гонолулу, словом, жила б на повну!

БОРИС: З ким ти говорила?

АНДРЕА: З моїм новим коханцем.

БОРИС: Ледве стримуюсь, аби не дати тобі мордаса!

АНДРЕА (запалює цигарку): А Ерік милий. Принаймні мені він сподобався.

БОРИС: Певно, також годиться для тебе? А не застарий?.. Тут не можна палити.

АНДРЕА: Хто мене зупинить?.. Це ж не літак.

БОРИС: Ходімо... Ми не можемо сидіти тут вічно.

АНДРЕА: Слухай, ти ж мало не розчавив його маму!

БОРИС Так...

Вони вибухають реготом.

АНДРЕА: Коли я побачила її на асфальті, то на мить вирішила, що вона мертва.

БОРИС: Я теж.

Пауза.

АНДРЕА: Я рада, що він тебе хоч трохи заспокоїв.

БОРИС: Та що він знає... Дає мені уроки бухгалтерії... Ніхто не в змозі дати мені пораду... (Дивиться на себе у дзеркалі). Ну й пика у мене! Тільки поглянь на ці мішки під очима, на зморшки... Можна подумати, що це Елай Воллак на схилі літ...

АНДРЕА: Це хто?

БОРИС: Ти що, не знаєш, хто такий Елай Воллак? Це той тип, що танцює з Мерилін Монро у фільмі «Неприкаяні». Тоді такі пики вважали за норму.

АНДРЕА: Для мене ти навіть привабливіший, ніж чотири роки тому.

БОРИС: Схибнута ти...

АНДРЕА: Не буду сперечатися.

БОРИС: Тобі лікуватися треба.

АНДРЕА: Ненавиджу тебе...

Вони обіймаються просто в кабінці.

АНДРЕА: Чому ти звідти пішов?

БОРИС: Трохи позбиткувалися з тебе — і я вирішив піти.

Вони обіймаються ще міцніше, роздягають одне одного, сповзають з унітаза на підлогу...

АНДРЕА: Мій бідолашний невдаха...

БОРИС: Вона все розкаже Патриції...

АНДРЕА: Справді, вдалий вибір ресторану...

БОРИС: Закрий свого рота...

Заходить Івонна, вона трохи похитується, сумочку міцно тримає в руках, притуливши до грудей.

Дверцята кабінки широко прочинені.

Івонна бачить пару, що кохається на підлозі, раніше, ніж вони помічають її.

Коли ж Андреа і Борис її нарешті бачать, вони підводяться і квапливо поправляють одяг.

Загальне сум'яття.

Андреа приводить до ладу кабінку і ввічливо пропускає Івонну.

Івонна, похитуючись, заходить до кабінки — і відразу виходить.

ІВОННА: Хотіла вас запитати... Знаю, що момент не... Та все ж... Просто для відома... Можна поєднувати «Пронтал» з «Екс-Траланом»?

АНДРЕА: Ви приймаєте «Пронтал», щоб заснути?

ІВОННА: Так, перед сном. Ідеальне снодійне.

АНДРЕА: Між ними немає нічого спільного.

ІВОННА: Тобто можна приймати одночасно?

АНДРЕА: Теоретично — так.

ІВОННА: Дякую! І даруйте, що завадила вам...

Старенька, похитуючись і міцно тримаючи сумочку, повертається до кабінки.

ІВОННА: Мені паморочиться... Певно, через машину... Або я просто випила надто багато...

Вона зачиняє дверцята.

Андреа і Борис залишаються на місці, не наважуючись вийти.

БОРИС: Ми вас почекаємо...

ІВОННА: О, ні, не варто, мені незручно затримувати вас!..

БОРИС: Почекаємо за дверима.

Вони виходять у коридор.

За мить з'являється Ерік.

ЕРІК: О, ви ще тут!.. Мою матір не бачили?

АНДРЕА: Вона у вбиральні... Їй трохи паморочилося... Тож ми вирішили почекати, поки вона вийде.

Ерік трохи стоїть перед дверима, потім стукає.

ЕРІК: Мамо?.. Мамо, з тобою все гаразд?

ІВОННА: Ні...

ЕРІК: Що сталося?!

АНДРЕА: Івонно, що з вами?

ІВОННА: Книжечка у воду впала...

АНДРЕА: Можете нам відчинити?

ІВОННА: Моя книжечка у страусовій шкірі...

ЕРІК: Мамо, відчиняй!

Івонна відчиняє. І миттю нахиляється над унітазом. Інші нахиляються теж.

ІВОННА: Я туди все записую... І тепер вона зникла!

ЕРІК: Навіщо тобі блокнот у туалеті?

АНДРЕА: Дозвольте... (Пхає руку в унітаз і дістає звідти книжечку).

ІВОННА: Ого! Красно дякую!

Усі метушаться: Ерік змиває воду, Андреа полоще книжечку під краном. Потім сушить її дуже гучним феном.

ЕРІК: Чому твоя сумочка розстебнута? Ти впевнена, що більше нічого не загубилось?

ІВОННА: Вона вже не застібається!

ЕРІК: Добре вона застібається! Як ти почуваєшся?

ІВОННА: Трохи ніби в тумані... Дякую, пані! Знаєте, у мене в цій книжечці геть усе...

ЕРІК: Мов у тумані, кажеш?

Заходить Франсуаза.

ФРАНСУАЗА: Що тут відбувається?

ЕРІК: Мама мов у тумані.

ФРАНСУАЗА: Це правда, Івонно?

ІВОННА: Певно, я багато випила.

БОРИС: Можливо, це через невдале поєднання...

ФРАНСУАЗА: Поєднання? Яке поєднання, Івонно?

ІВОННА: Відчепися. Набридла.

ФРАНСУАЗА: У неї дуже кепський вигляд!

ІВОННА: Франсуазо, звертайся безпосередньо до мене!

АНДРЕА: Посидьте хвилинку... (Тягне Івонну до кабінки і саджає її на кришку унітаза). Дихайте. Глибше... Отак. Зараз минеться... «Пронтал» краще не змішувати з алкоголем... (Івонна простягає до неї руку).

ІВОННА: Ви така мила!

АНДРЕА: Все буде гаразд.

ФРАНСУАЗА: І що далі, Еріку?

ЕРІК: Почекаймо... Треба трохи почекати, поки мамі не стане ліпше, — тоді підемо вечеряти... Стіл уже готовий. Всередині, через комарів. Симпатичний круглий стіл... Ти ж не проти?

ФРАНСУАЗА: Звісно, ні... Що ж, чекаю у коридорі.

ЕРІК: Слухай, тут прокажених немає!

ФРАНСУАЗА: Не товктися ж нам тут усім!

АНДРЕА: А знаєте що, Франсуазо? Якщо вже вам так кортить, то можете все розповісти Патриції. Я вам дозволяю.

ФРАНСУАЗА: Найкраще за сьогодні!

ЕРІК: Вона цього не зробить.

ФРАНСУАЗА: Серйозно?! Невже?

АНДРЕА: Навпаки. Зробіть це обов'язково.

ФРАНСУАЗА: Мадам, мені «зелене світло» вмикати не треба. Красно дякую! Скажу чесно: як на мене, ваше зауваження — протиприродне. І це ще м'яко кажучи!

АНДРЕА: Тепер ви зовсім інша. Коли ви заговорили про свого батька, я подумала: отакої, то насправді ця дівуля досить меланхолійна! І засмутилась, бо намагаюся тримати меланхолійних людей від себе на відстані...

ФРАНСУАЗА: Я не меланхолійна.

АНДРЕА: Як скажете.

ФРАНСУАЗА: І дуже тішуся цим.

АНДРЕА: Ваша правда... І все ж трішечки меланхолії у вас є...

ФРАНСУАЗА: Ми у вбиральні, а ви влаштували філософську дискусію! Я б на вашому місці стримувала свій апломб!

БОРИС: Франсуазо, ти ніколи не потрапиш на її місце. Ти ж утілення цноти.

ФРАНСУАЗА: Давай, ображай мене! Вперед!

ЕРІК: Друзі, мені здається, що ми ступили на непевний шлях. І ставимо

себе у смішне становище.

ФРАНСУАЗА: О, ще не все — веди з кінця!

ЕРІК: Люба, це їхнє життя! Дай їм спокій.

ФРАНСУАЗА: А чого вони досі тут? Чого?!

ІВОННА: Франсуазо, чому ти так репетуєш? Годі вже волати, у мене від тебе вуха болять!

ЕРІК: Вони залишилися, бо мамі велося зле.

ФРАНСУАЗА: Та їй вічно зле! Чому ми аж зі шкіри ліземо, щоб їй догодити? Хіба не можна відвезти її куди подалі — і не влаштовувати драм!

ІВОННА: Тебе ніхто не запрошував.

ЕРІК: Цей ресторан обрала Франсуаза. І тільки тому, що тут ти можеш скуштувати свої улюблені устриці Гійярдо!

ІВОННА: Мене нудить, я не хочу устриць...

ЕРІК: То ми скасовуємо замовлення? Вертаємося додому?

ІВОННА: О, це влаштувало б усіх!

ФРАНСУАЗА: Більше не можу. Дістала!

ІВОННА (до Андреа): Ось він, найгірший наслідок старості. Стаєш вразливою. Не маєш сил на відповідь.

ЕРІК: Мамо, ти не така вже й стара.

ІВОННА: Звісно, стара! І кінець уже близький. Ковзаєш униз, чіпляєшся щодуху, однак надто слизько, ніхто ще не втримався... Так і з тобою буде, Франсуазо.

Франсуаза вибігає з убиральні і зникає в коридорі.

Пауза.

ЕРІК: Браво!

ІВОННА: А що я такого сказала?

БОРИС (раптом схоплюється і виходить): Скоро повернуся!

Пауза.

Андреа наповнює келих водою з крана. Виймає з сумочки пігулку і ковтає її.

АНДРЕА: Ненавиджу його.

4

У ресторані.

Затишний круглий столик. Чотири стільці. Накрито, проте, лише на трьох.

За столом сидять Івонна й Андреа. На столі кошик з хлібцями, пляшка з водою (біля Івонни) і два келихи з шампанським.

Івонна вивчає меню. Андреа хрумтить соломкою.

ІВОННА: Рулетики із сардин...

Пауза.

Заходить і сідає Ерік.

ЕРІК: Вони надворі. На паркінгу.

Пауза.

Андреа бере чергову соломку, хрумтить нею і цідить шампанське. Ерік явно збентежений.

ЕРІК: Добре йдуть справи... у Фрежані?

АНДРЕА: Що?

ЕРІК: Ну, торгівля... В аптеці.

АНДРЕА: А... та йде... потроху...

ЕРІК: Місто розвивається. Я нещодавно був у Фрежані. Нові квартали, нове будівництво...

АНДРЕА: Угу...

ЕРІК: Фрежан став привабливим... Відколи розконсервували промислові землі... Довго ж вони воювали проти префектури! Змінити у реєстрі статус

периметра під охороною — справа складна і непевна...

АНДРЕА: Авжеж...

ЕРІК: Давно ви зустрічаєтесь з Борисом?.. Я... даруйте, звісно, це мене не стосується, я ставлю питання, бо...

АНДРЕА: Чотири роки.

ЕРІК: Ми з Патрицією мало знайомі... Вони з Франсуазою зазвичай зустрічаються десь окремо... Дружать ще зі школи... Все це так дивно... Мамо, бачу, тобі нарешті добре?

АНДРЕА: У якій сфері ви працюєте?

ЕРІК: Я голова юридичного відділу компанії «Фрамекс». Вони роблять гелікоптери.

АНДРЕА: А ви що робите?

ЕРІК: Переважно займаюся угодами з лізингу...

АНДРЕА: Он воно що...

ЕРІК: А ще позовами і суперечками.

АНДРЕА: Я ще ніколи не сиділа у гелікоптері.

ЕРІК: Це можна влаштувати.

АНДРЕА: Я була б дуже вдячна.

ЕРІК: Днями можу влаштувати невеличку екскурсію...

АНДРЕА: Супер.

ЕРІК: Що? Вам смішно?

АНДРЕА: Аж ніяк. Мені приємно.

ІВОННА: Пательня з рибою. Сморгі з петрушкою...

АНДРЕА: Скажіть, як, по-вашому, я видаюся молодою?

ЕРІК: Ви жартуєте...

АНДРЕА: У моєму віці мама якраз мене народила.

ЕРІК: І правильно зробила.

Пауза.

АНДРЕА: Вона зараз у Межані, в будинку для літніх людей. Їй нудно. Читає лекції про в'язання шкарпеток для дорослих. Спершу носик з двома ріжками, потім вертається назад, переробляє носик — може так три або чотири рази повертатись. Нарешті ти всовуєш туди ногу — і шкарпетка витягується, бо посередині є прихована дірка...

ІВОННА: Курча табака...

ЕРІК: І зручні виходять шкарпетки?

АНДРЕА: Дуже зручні!

Заходять Франсуаза і Борис.

Франсуаза явно змінилася, прагне повернути собі добрі манери.

Андреа, з шампанським і соломкою в руках, навіть оком не веде на їхню появу.

ФРАНСУАЗА: Справді милий столик...

Вона сідає на четвертий стілець, перед яким немає приборів.

ЕРІК: Авжеж. Бездоганний.

БОРИС: Що ж, залишаємо вас насолоджуватись вечерею...

АНДРЕА: Здається, ви про все домовилися... (П'є). І який у вас план?

БОРИС (забирає у неї келих з шампанським): Не треба.

АНДРЕА: Ти залишив мене.

БОРИС: Андреа... Ходімо.

ФРАНСУАЗА: А я бачила морських їжаків! Івонно, ти ж любиш морських їжаків!

АНДРЕА: О, я їх просто обожаю! Вони в'їдливі і ядучі...

ЕРІК: Зараз не сезон морських їжаків.

ІВОННА: А ви в курсі, мадам, що можна будь-що показати, не використовуючи слова? Приміром, я можу показати жестами мир...

ЕРІК: Андреа, гадаю, вам справді вже час іти...

АНДРЕА: Хоч келих допити можна? (Хапає свій келих і п'є). Борисе, не хвилюйся, я цілком твереза... А Ерік обіцяв покатати мене на гелікоптері!

ФРАНСУАЗА: Он воно що! Справді?

АНДРЕА: Так. Я ще ніколи не сиділа у гелікоптері...

ФРАНСУАЗА: І коли це буде?

ЕРІК: Колись.

ФРАНСУАЗА: Отже, повезе вас на прогулянку гелікоптером...

АНДРЕА (до Еріка): Сподіваюся, ви не просто так це сказали, бо я дуже довірлива, знаєте...

БОРИС: Андреа, та ти вже в печінках у всіх! Ходімо негайно!

АНДРЕА: І якщо насправді ви не збираєтеся катати мене, то скажіть про це зараз же!

ЕРІК: Ви ніколи не літали на гелікоптері, тому я запропонував влаштувати «хрещення»... Найближчими днями... Але я сам не обов'язково там маю бути...

АНДРЕА: Отже, я не так зрозуміла...

ЕРІК: Це було узагальнення...

АНДРЕА: Я помилилась.

ФРАНСУАЗА: Наполягаю на тому, щоб ви залишили нас негайно!

АНДРЕА: Авжеж... Звичайно... (Підводиться). Шкода. Смілива була пропозиція. Мені сподобалося. Але... клацнули пальцями — і знову по мушлях!

БОРИС: Не варто було їй пити...

ЕРІК: А й справді.

АНДРЕА: О, нарешті! От вона, істина! «Не варто було їй пити...» Та я ледве шампанського пригубила!.. (До Франсуази). Гадаю, ви вже нічого не розкажете своїй подрузі...

ФРАНСУАЗА: Я так не думаю.

АНДРЕА: А шкода... (До Бориса). Годі! Не тягни мене! Чуєш? Не тягни!.. (До Франсуази). Хотіла б я знати, наскільки він принизив мене, щоб переконати вас... (У її сумочці дзеленчить телефон). Усе це так гидко! Такі бридкі розмови... Мене від вас верне... Алло?.. Що? Ніжку втратив?! Навіщо ти поклала його до машинки?! Нічого, золотко, пришиємо ніжку... Постав його сушитися, а я потім пришию... Так, на рушник... Со, не плач... Не плач, бо покладу слухавку!.. Отак. Обіцяю, авжеж... (Надсилає багато поцілунків у телефон). Можна мені викликати звідси таксі?

БОРИС: Я тебе проведу!

АНДРЕА: Ні.

БОРИС: Слухай, наберись розуму...

АНДРЕА: Не чіпай мене!

БОРИС: Андреа, ти хоч розумієш, скільки місця займаєш?

АНДРЕА: Відчепися!

БОРИС: Ти отруюєш атмосферу своїми недобрими жартами й поганим гумором. Хто захотів залишитися? Ти! Хто прагне зіпсувати свято людям, які ні про що тебе не просили? Ти!

ІВОННА: Де моя сумочка?

ЕРІК: Мамо, он вона! Де ще вона має бути? Дістала вже зі своєю сумкою!

Івонна копирсається в сумочці і тріумфально дістає з неї книжечку.

АНДРЕА: Чому ти приносиш мене у жертву?

БОРИС: Бо не хочу пустити своє життя під укіс... Андреа, я не можу зробити тебе щасливою!..

АНДРЕА: Що за дурниця! Звідки у тебе такі ідіотські ідеї?!

Андреа хапає ніж зі столу і замахується на Бориса.

БОРИС (сміється): Боже, та що ти робиш?!

АНДРЕА: Що, у штанці наклав?

БОРИС (обережно відступає від неї, обходячи стіл): Та... трохи є... Андреа, поклади ніж.

ЕРІК: Андреа, негайно покладіть ніж!

БОРИС: Він же не ріже! Ти ж не заколеш мене ножичком для риби!

АНДРЕА: Shut up![3]

БОРИС (зупиняється і розводить руки): Давай. Ріж мене на шматки!

ІВОННА: Оце діло!

ЕРІК (обережно забирає ніж з рук Андреа): Мамо, бачу, ти теж здуріла!

Андреа робить дивний жест, який Борис, підсміюючись, зупиняє руками.

Мимоволі Андреа також починає сміятися. Кілька незручних для решти моментів інтимного порозуміння.

Івонна щось пише у книжечку.

ФРАНСУАЗА: Івонно, ти робиш нотатки?

ІВОННА: Записую думки.

ФРАНСУАЗА: Я виснажена... Вже навіть не розумію, про що йде мова...

Допиває шампанське Еріка.

ІВОННА (до Андреа): Я помітила, що ви смієтесь по-різному. Часом шкірите зуби на всю довжину.

АНДРЕА: Це огидно?

ІВОННА: Аж ніяк.

ЕРІК: А може... може, ми нарешті сядемо за вечерю?.. Я вже навіть не наважуюся сказати «спокійно сядемо»... Га, Франсуазо? Франсуазо?

ФРАНСУАЗА: Роби як знаєш.

ЕРІК: Та що з тобою?

ФРАНСУАЗА: Нічого!

Пауза.

АНДРЕА: У відділі матраців «Балтекс» сьогодні вранці пара розляглася просто у залі... Вони тулилися одне до одного в ліжку, ніби збиралися провести там усю ніч... Спершу продавчиня просто стояла і дивилася... Та оскільки чоловік і жінка не рухались, вона присіла на ліжко поруч, сіла дуже прямо, стуливши ноги... Покупці заходили і виходили, в іншому відділі людей було досить багато, але пара не рухалась, а продавчиня знай собі чекала. Здавалося, ніби вона сидить біля мерців.

БОРИС: Ходімо?

АНДРЕА: Я замовлю таксі.

БОРИС: Ми надто далеко. Це буде непросто.

5

Десь на тій самій терасі, що й у сцені 2. Майже ніч. Затишна атмосфера.

Андреа сидить і курить на самоті.

На низькому столику — пляшка шампанського зі сцени 2, вже не у відрі, і наполовину наповнений келих.

Через якусь мить з'являється Франсуаза.

(У першій частині цієї сцени слова їй даються нелегко).

ФРАНСУАЗА: Ви досі тут...

АНДРЕА: Так... Постійно хочу піти — але лишаюсь, лишаюсь, лишаюсь...

ФРАНСУАЗА: А Борис?

АНДРЕА: Він зник. Я попросила адміністратора викликати мені таксі — і Борис випарувався вмить!

Франсуаза запалює цигарку.

Пауза.

ФРАНСУАЗА: Ви не пробували електронні сигарети?

АНДРЕА: Ні.

ФРАНСУАЗА: Я пробувала всі смаки. Східний, енергетичний напій... Що це за звуки?

АНДРЕА: Це жаби... За рестораном ставок.

ФРАНСУАЗА: Ох і волають...

АНДРЕА: І не кажіть.

Пауза.

ФРАНСУАЗА: Мене лякають звуки природи... Віддаю перевагу місту... Хотіла б я жити в Парижі...

АНДРЕА: Або у Римі.

ФРАНСУАЗА: Рим?.. Що ж, чому б ні. (Пауза). Як ви? Все гаразд?

АНДРЕА: Усе просто чудово.

ФРАНСУАЗА: Родом ви звідси?

АНДРЕА: Я із Шалі.

ФРАНСУАЗА: Знаю це містечко.

АНДРЕА: Таке нечасто трапляється.

ФРАНСУАЗА: Мій колишній чоловік працював там у кооперативі...

Пауза.

АНДРЕА: Скільки років Івонні?

ФРАНСУАЗА: Про це не відомо нікому.

АНДРЕА: У мене ноги в крові... «Джиджи Дул». Чотириста дев'яносто євро. Одна п'ята частка моєї зарплатні... Купила вчора спеціально під коротку спідницю — ніби знала, що вечір чекає на нас феєричний!

ФРАНСУАЗА: Невже в Бордо є крамниця «Джиджи Дул»?

АНДРЕА: Є корнер у торговому центрі.

Франсуаза докурює цигарку.

Андреа робить кілька ковтків шампанського — і переливає останні краплини з пляшки у свій келих.

ФРАНСУАЗА (й оком не повівши): Що ж... Мушу повертатися до зали...

АНДРЕА: Вони там без вас не сумують...

ФРАНСУАЗА: Певно, що ні.

АНДРЕА: Знаєте, я справді думаю про Рим. Час від часу підводжусь і вирішую — ось зараз кудись як поїду! Зміню життя, знайду нових друзів у сонячній італійській столиці!..

Тиша.

Андреа намащує стіком укуси комарів.

ФРАНСУАЗА: Можна?

Також водить стіком по шкірі.

АНДРЕА: У потязі, коли повертаюся додому ввечері, у вікна бачу клаптики інтер'єрів будинків, з телевізорами, столами, накритими на вечерю, завжди о тій самій годині... Інтер'єри м'які, повні пилу й тарганів, та водночас — такі милі... Знаєте, чого я хочу? Повторення. Щоб усе завжди відбувалось однаково, в один і той самий час.

ФРАНСУАЗА: У вас не всі вдома.

АНДРЕА: Це вже не новина.

З'являється Івонна.

ІВОННА: А ось і ти, Франсуазо!

ФРАНСУАЗА: Івонно, все гаразд? Що там таке?

ІВОННА: Уяви — я загубилася! Мене залишили в цьому лабіринті саму. Зрештою я отямилася у смітнику.

ФРАНСУАЗА: Але навіщо ти вийшла з-за столу?

ІВОННА: Ерік весь час говорить по телефону... А я не хочу сидіти за столом, де немає з ким погомоніти!

ФРАНСУАЗА: Ходімо. Повернімося.

ІВОННА: Секунду.

Сідає — точніше падає — на канапу.

ФРАНСУАЗА: Івонно!

ІВОННА: Секундочку, Франсуазо! Він же розмовляє по телефону!.. Тому краще побути тут, на повітрі.

ФРАНСУАЗА: Відчуваю, що цей вечір мене вб'є.

Тиша. Чути жаб.

Андреа знімає туфлі.

ІВОННА: Обожаю високі підбори! Тепер їх роблять такими високими! Знаєте, я була дівчиною пін-ап[4]. Але у стилі Старого Режиму. Якось я побачила портрет герцогині де Лонгвіль, чули про таку?.. Так от, я скопіювала її сукню для костюмованого балу, потім обрізала її над колінами — і носила зі шпильками на коктейлі! Та наступає мить, коли ти вже не можеш одягнути шпильку. Тіло відмовляється... Тому, люба моя, користуйтеся своїми прегарними ніжками, поки можете. Поки тіло не висуне вам свої сумні вимоги... Відколи у мене артроз, я не можу самотійно обрізати нігті на ногах. Доводиться ходити на педикюр за сорок п'ять євро — а це вдвічі дорожче за прийом першокласного лікаря! Звісно, я розумію, що вона має платити оренду, і все ж! Те саме я плачу перукарці — але там хоча б використовують електрику для сушіння волосся... Моя подруга Соланж Ескудеро вже майже не виходить. Я вирішила навідати її, то вона зустріла мене у сяєві своїх сивих літ — у сукні з блискучим принтом і намистом зі штучних перлів на чотири нитки! Думаю, бідолашна Соланж дуже цінує можливість іще себе прикрашати... Вона робить орігамі, розводить орхідеї, має у помешканні ялинки — тримає їх на столику для бриджу... А колись була заміжня за тореадором!

Пауза.

АНДРЕА: Я голодна.

ІВОННА: Слухайте, пані...

АНДРЕА: Мене звати Андреа.

ІВОННА: Андреа, атож. У мене люмбаго... вже не пам'ятаю... словом, давно...

АНДРЕА: Авжеж.

ІВОННА: Дуже болісне люмбаго... Мені прописали «Екс-Тралан».

АНДРЕА: Так.

ІВОННА: Над ранок приймаю одну маленьку пігулочку...

АНДРЕА: Ви вже мені це казали.

ІВОННА: Справді?.. А ці бевзі кажуть, що не варто приймати!

АНДРЕА: Одну пігулку можна.

ІВОННА: Одну! Тільки одну!.. А ще я б хотіла знати — підкажіть, будь ласка, — чи можна поєднувати «Пронтал», який я приймаю, аби не сидіти всю ніч з виряченими очима, з моїм «Екс-Траланом»?

АНДРЕА: Я вам уже казала, що можна.

ІВОННА: Справді? Коли?

АНДРЕА: У вбиральні... Слухайте, можете приймати і те, й те. Один препарат уранці, другий увечері. За умови, що не будете збільшувати дози.

ІВОННА: О, яке полегшення! Дякую!

Пауза.

Івонна виймає з сумочки книжечку і щось записує.

ІВОННА: У вбиральні, кажете?..

ФРАНСУАЗА: Івонно, гадаю, нам час іти...

ІВОННА: Соланж також була дівчиною пін-ап. Я випрямляла їй кучері

залізком. Її мати працювала на фабриці рукавичок... Тоді тільки з'явилися перші м'які станики... Соланж потайки приміряла їх...

ФРАНСУАЗА: То що, ходімо?

ІВОННА: Повечеряєте з нами?

ФРАНСУАЗА: Ні, Івонно! Ні, вона не буде з нами вечеряти! Чуєте? Не буде!

ІВОННА: Не верещи, Франсуазо!

ФРАНСУАЗА: Ти ж добре знаєш, що її не запрошено на вечерю! Навіщо ти пропонуєш?! (Івонна затуляє вуха руками. Франсуаза різко відриває її руки від вух). Навіщо ти пропонуєш?!

ІВОННА: Ти мені робиш боляче...

ФРАНСУАЗА: От тільки не треба вдавати з себе нещасну перелякану стару!

ІВОННА: Плювати я хотіла на ваші пересвари! Це мій день народження — можу його святкувати, з ким хочу!

ФРАНСУАЗА: То ми його до смерті святкувати будемо?

ІВОННА: Не до тебе кажучи, але... Ти свій день народження не любиш. Не любиш Різдво, не любиш неділі — не любиш нічого!

ФРАНСУАЗА: Аякже, нічого я не люблю!

ІВОННА: А де ваш друг?

АНДРЕА: Ет!.. Чорт його зна!

ІВОННА: Мені він видався надто запальним.

АНДРЕА: Ви робите йому багато честі, мадам.

Пауза.

ІВОННА (до Андреа): У мадемуазель де Лонгвіль віяла не було, а я собі змайструвала... Це що, жаби кумкають?

ФРАНСУАЗА: Так, жаби кумкають!

ІВОННА: Тут є болото?

ФРАНСУАЗА: Є болото!

ІВОННА: О, це чудово! (До Андреа). Буває, в мене шумить у вухах... Мій названий батько зазвичай затуляв жабам пельки своїм карабіном... Франсуазо, доню, ти сердишся?

ФРАНСУАЗА: Ні.

ІВОННА: Я не люблю, коли ти сердишся.

ФРАНСУАЗА: Я не серджуся.

АНДРЕА: Дали б мені волю — я б усе врегулювала карабіном! (Намагається взути свої туфлі). Все, не лізе... Не можу взути... Знуцання, а не взуття! (Люто відштовхує їх ногами).

Івонна сміється.

Пауза.

АНДРЕА: Який у вас розмір?

ФРАНСУАЗА: Тридцять сьомий.

З'являється Ерік.

ЕРІК: Франсуазо, я вимагаю пояснень. Поясніть, що ви з ледве живою мамою тут робите — тим часом я сам, віч-на-віч з молюсками?

ФРАНСУАЗА: Ти говорив по телефону.

ЕРІК: Дві хвилини! Лише дві хвилини з бідолашним Серже Де Ґро, якого щойно звільнили з «Юніфре»... І ви тут? Ви досі тут?

АНДРЕА: Мені тут подобається.

Андреа робить ковток і простягає келих Франсуазі — та допиває.

ЕРІК: Мамо, ти вже не хочеш їсти?!

ІВОННА: Їсти, їсти! Ви тільки про це і говорите! Гадаєш, мені більше немає чого робити?

ЕРІК: Але ж тобі хотілося устриць?

ФРАНСУАЗА: Дай їй спокій.

ЕРІК: Франсуазо, я не розумію, що відбувається.

ФРАНСУАЗА: А тут немає чого розуміти. Усе пішло на пси. Вечір зіпсований, у мене зіпсований настрій, твоя мати збита з пантелику, тож можеш навіть не намагатися тримати температуру на рівні кімнатної...

ЕРІК: Але що мені робити з цілою тацею морепродуктів?!

ФРАНСУАЗА: Та плювати ми хотіли і на тацю, і на морепродукти!

АНДРЕА: А морські їжаки там є?

ЕРІК: Далися вам ті їжаки! Зараз же не сезон... (До Андреа). Ваш приятель чкурнув світ за очі? Мудра людина.

ФРАНСУАЗА: Борис — чоловік Патриції.

ЕРІК: Здається, це тебе вже не зупиняє.

ФРАНСУАЗА: Хіба ти не збирався принести нам нову холодненьку пляшку?

АНДРЕА: Чудова ідея!

ЕРІК (помічає, що Івонна куняє, похилившись на канапу): Що вона робить?! Мамо!.. Ненавиджу, коли вона ось так пускається берега!

ФРАНСУАЗА: Я пішла.

Вона зникає у напрямку ресторану.

Андреа трохи піднімає Івонну, допомагаючи їй стати на ноги.

АНДРЕА: Івонно, ви маєте бути з нами і святкувати свій день народження.

ІВОННА: А й справді — мій день народження!

АНДРЕА: Вам не парко у цій кофтині?

ІВОННА: Моя сумочка... Парко, так.

ЕРІК: То зніми її!

АНДРЕА: Можна розстібнути... отак...

Розстібає камізельку Івонни.

ІВОННА: Та дайте вже мені нарешті спокій! Ви мене всі дістали!

ЕРІК (до Франсуази, що повернулася): Я замовив на десерт грушеве праліне. Скасувати?

ФРАНСУАЗА: Подивимось! І чого ти так переймаєшся їдлом!..

ІВОННА: А чому грушеве?!

ЕРІК: Бо це їхня фірмова страва.

ІВОННА: Я люблю праліне з шоколадом.

ФРАНСУАЗА: Ти ж знаєш, як вона любить шоколад...

ЕРІК: Але фірмова страва — це груша!.. Мамо, ти взагалі хочеш десерт?!

ІВОННА: Еріку, у мене від тебе вуха в'януть!

Раптом з'являється Борис.

АНДРЕА: А хто тут у нас!

БОРИС: На паркінгу чекало таксі...

АНДРЕА: Певно, моє.

БОРИС: Я його відіслав.

АНДРЕА: Відіслав?!

БОРИС: А у вас тут що, збори? З ресторану прогнали?

АНДРЕА: Борисе, ти справді відіслав моє таксі?!

БОРИС: Заплатив за лічильником і дав на чай.

АНДРЕА: Мені терміново потрібне заспокійливе... (Ристься в сумочці і виймає пакетик). А що ти робив на паркінгу?

БОРИС: Міркував... Тепер ти можеш іти, ми їм набридли — хіба не бачиш? Збирайся...

Бере її за руку і водночас намагається зібрати її речі.

АНДРЕА (раптом стає податливою, млявою і кволою): Хлопчику мій, то ти міркував, згорбившись у своїй машинці...

БОРИС: А де твої туфлі?

АНДРЕА: Уявляєш, я коли зрозуміла, що ти пішов, то навіть зажурилася на хвилинку... Ти залишив мене саму... і відразу після приниження журбою... і журби приниження... словом, матрьошка із різних видів журби... ти ж добре знаєш, що кажеш завжди не те, що хочеш сказати... Словом, облиш мої туфлі — у мене ноги стали втричі більшого розміру... Нарешті я розумію, чому Патриція так радила це місце... Чому ти відіслав моє таксі?.. Ти забув, що не можеш зробити мене щасливою?.. Хіба це ваша — чоловіча — роль робити нас, жінок, щасливими?..

БОРИС: Що це за театр? Ти вирішила когось спокусити?

АНДРЕА: Віддай мою сумку!

БОРИС: Ми йдемо.

АНДРЕА: Та ти вже сто разів за вечір це повторив!

БОРИС: Андреа, я везу тебе до тебе додому!

АНДРЕА: О, диви, загарчав...

БОРИС: Ми псуємо людям вечірку!

АНДРЕА: Не вплутуй мене в це.

ЕРІК: Годі з мене цього цирку!

БОРИС: Це що, ваш будинок? Ідіть за свій столик! Не ресторан, а похоронне бюро...

ФРАНСУАЗА: Похоронне бюро? Так, справді.

ЕРІК: Ти сама його обрала!

ФРАНСУАЗА: По Інтернету. Івонні кортіло моллюсків.

АНДРЕА: Патриція обожнює це місце.

БОРИС: Авжеж, обожнює! І наполегливо його радила!

ЕРІК: Мамо, заради Бога, ми будемо святкувати чи ні?!

ІВОННА: Я хочу святкувати радісно.

ФРАНСУАЗА: Це буде непросто.

ЕРІК: Хочеш, запитаю, чи можуть вони зробити шоколадне праліне замість грушевого?

ІВОННА: Хто?

ЕРІК: Як — хто?! Таж працівники ресторану!

ІВОННА: Вони дуже милі люди.

ЕРІК: Мамо, що мені робити?.. Замовляти шоколадне праліне?

АНДРЕА: Ви її тільки заплутуєте. Дайте їй передихнути.

ЕРІК: А ви заткайте свою пельку!

БОРИС: Друже, час тобі заспокоїтися...

ЕРІК: Мамо, тобі замовляти шоколадне праліне?!

ФРАНСУАЗА: Еріку, годі!

ЕРІК: Не вдавай із себе жертву, відповідай! Промугикай вже щось!

АНДРЕА: Не смійте з нею так розмовляти!..

ЕРІК: Та йдіть ви всі!..

Пауза.

Офіціант заносить карафу з водою і пляшку шампанського у новому відерці. Він відкорковує її і наповнює келихи.

Андреа дає Івонні склянку води і заохочує випити.

ЕРІК (знеможено): Я лізу зі шкіри, щоб полегшити їм життя, рву себе на частини, щоб підтримати ілюзію сімейного затишку... Витрачаю життя на їхній добробут... І що? Хоч би натяк на вдячність! О, ні! Тільки скарги, скигління, невдоволені мармизи!.. Звідки цей скрекіт?

АНДРЕА: За рестораном є водойма.

ЕРІК: Ви що, вже всю територію дослідили?

АНДРЕА: Авжеж.

ЕРІК: Певно, треба таки бути впертим егоїстом або фаталістом... Нехай кожен сам собі дає раду і сам веслує своїм човном... Я вже навіть їсти не хочу...

АНДРЕА: А я хочу! І їсти, і пити!

ЕРІК: То пригощайтесь молюсками, якщо є бажання! Тацю я оплатив...

ФРАНСУАЗА: Івонно, як ви?.. Івонно?

ІВОННА: Усе гаразд...

БОРИС: Задихаюся... Мене нудить...

АНДРЕА: Дати тобі «Седаміл»?

БОРИС: Я цю гидоту не приймаю...

АНДРЕА (до Франсуази): У мене закінчились цигарки, у вас часом не знайдеться «Лакі» для мене?

ФРАНСУАЗА: На жаль, теж уже не маю...

БОРИС: Вона вже достатньо викурила... Бачу, ви тепер подружки?

АНДРЕА: Може, вони нас виручать? (Робить кілька кроків у бік зали ресторану). Певно, мене виженуть із голими ногами?.. (Борис перехоплює її). Ай!.. Ти ж боляче мені робиш!.. Відпусти!..

БОРИС (тримає її): Ми тут назавжди застрягли?

АНДРЕА: Борисе, ти мені набрид, краще йди...

БОРИС: Не кажи слів, про які пошкодуєш. Сьогодні я здатен на будь-що...

АНДРЕА (регоче): Ого!

БОРИС: Мене приперли до стінки. Я вскочив по самі вуха.

АНДРЕА: Знову ти за своє! Ти хоч розумієш, як мало у тебе шансів пробити когось на сльози такими фразами? Вскочив? То сиди мовчки!

ЕРІК: Що, знову веранди?!

БОРИС: Я приречений на ліквідацію.

ЕРІК: Та не приречені ви!

БОРИС: Замокніть! Чому ви так вирішили? Ви ж нічого не знаєте!..

ЕРІК: Тепер ми на «ви»?

БОРИС: Віщаєте, мов священник із катедри, не знаючи анінайменшої

деталі...

ЕРІК (вказуючи на Франсуазу): Я суджу з того, що мені розповіли.

БОРИС: Годі. Облиште... Я заклав будинок. Єдине, що в мене є. Аби гарантувати повернення інвестицій. Моя дружина про це не знає. Мене примусять поповнити пасив, бо визнають винним. Якщо я подам звітність, мене позбавлять і будинку, і компанії. В мене не буде нічого. Процедура триватиме роками, а боргів стане до кінця життя...

ЕРІК: Якщо ви покажете мені свою документацію, я зможу...

БОРИС: Немає там на що дивитися. Я банкрут. Крапка.

ЕРІК: Хоча б договір про заставу...

ФРАНСУАЗА: Дай йому спокій.

ЕРІК: Але ж це він знову махає в нас перед носами своєю справою!

ІВОННА: Банкрут?

АНДРЕА: Здається.

ЕРІК (до Франсуази): Мені цього не казали...

ІВОННА: На мене накинувся фальшивий каліка! Ром. А я тримала в руках м'яку сумочку! Абсолютно безглузда модель...

БОРИС: Дай мені «Седаміл».

ІВОННА: Коли я її розстібала, все вивалювалось...

ЕРІК: Це ліки для чого?

АНДРЕА: Запаморочення, параноїдальні стани, депресія...

ЕРІК: Те, що треба.

Андреа роздає пігулки.

Пауза. Всі неначе кам'яніють. Кумкають жаби.

ІВОННА: Що бісить мене у смерті, так це те, що люди і далі живуть так, ніби нічого не сталося. Коли я помру, ви будете спокійно пліткувати, як і раніше.

ЕРІК: Та ну...

ІВОННА: Або влаштуєте драму. Особисто мене драми не турбують. Навпаки — це як розвага.

ЕРІК: Мамо...

ІВОННА: Охоронець у нашому будинку — такий милий португалець — одного дня вирішив прибратись у своїй комірчині. Вичистив усе. А за два тижні помер.

ФРАНСУАЗА: Може, змінимо тему?

ІВОННА: Доню, Франсуазо, я тебе дуже люблю.

ФРАНСУАЗА: Івонно, я вас також... Тепер час для розваг!

АНДРЕА: Авжеж, розваги!.. Справді, що нам заважає розважатися?.. Зараз літо, вдягнені ми по-літньому... А у вас голос дивно змінився — треба ж, щоб він лунав весело, радісно!.. Ми на природі, ми молоді... У Межані, де нидіє моя мати, людям не дозволяють навіть вікно відчинити — дозволу треба просити навіть про ковток повітря... (До Бориса). Перш ніж кидатись до Ґаронни — якщо вже ти так вирішив, любий, — то міг би вже у свій останній вечір піти ва-банк, як справжній гравець! А мені бракує цигарки...

Загальне зніжковіння.

ФРАНСУАЗА: Ходімо, повертаємося до столу.

ЕРІК: Мамо, ходімо!

Франсуаза і Ерік допомагають Івонні вибратися з канапи і тягнуть її у бік зали ресторану.

ФРАНСУАЗА: Борисе... Ви повинні боротися... Ще нічого не визначено... І... не думайте про Гаронну... (До Андреа). Прощавайте.

ЕРІК: Краще б нам познайомитися за інших обставин... Що ж, успіхів! Франсуаза має рацію — ніколи не знаєш, яке рішення дійсно правильне... Пляшку залишаємо вам!

ІВОННА: Куди ми йдемо?

ЕРІК: Вечеряти, мамо. Попрощайся з ними...

ІВОННА: До побачення...

БОРИС: До побачення, мадам.

АНДРЕА: Прощавайте, Івонно...

ЕРІК: Будьте обережні на дорозі!

Вони вже майже виходять, аж раптом Івонна обертається.

ІВОННА: А у мене сьогодні день народження!

АНДРЕА: Точно...

Вони виходять.

Андреа і Борис залишаються самі.

БОРИС: Треба сказати, ти їх захопила...

Андреа, опустивши плечі, ніби вся стискається. За якусь мить вона виймає свій телефон і набирає номер.

АНДРЕА: Малюська моя... Моя Со... Звичайно... Аякже!.. Чудова ідея!.. Висох уже?.. Ти їла пюре з цвітної капусти?.. Смачно? От бачиш! А ти не вірила мамі. З твердим сиром і бешамелем — іще смачніше!.. Де я? Не знаю... Але скоро повернуся!.. Тепер спатки... Що робить Віолетта? Скажи їй, хай іде в ліжку... Гарзд... (Посилає поцілунки у телефон).

Борис крутить в руках книжечку Івонни, забуту на канапі.

БОРИС: Вона двічі написала твоє ім'я: Андреа... ще раз Андреа...

АНДРЕА: Слід їй її повернути.

БОРИС: «Любий сон... так регоче... "Пронтал" і "Екс..." хтозна-що, я забула: можна...» (Гортає сторінки книжечки).

АНДРЕА: Припини! Закрий книжечку!

БОРИС: «Жовтий чохол для поїздки... фісташки (знак питання)... де я (знак питання)...»

АНДРЕА: Годі!.. (намагається вирвати книжечку з його рук).

БОРИС: «Червоний поцілунок... вочевидь, я ніде...»

Віддає їй книжечку.

АНДРЕА: Як ти смієш? Як ти смієш таке робити?!

БОРИС: А вона таки трохи схиблена!..

АНДРЕА: Ти мені огидний.

БОРИС: І при цьому — вона найкраща з них трьох.

Мовчанка.

Заходять Ерік і стривожена Івонна.

АНДРЕА (миттю простягає книжечку Ерікові): Ось вона! Не хвилюйтесь, ось!

ЕРІК: Бачиш, книжечка тут! Не треба так перейматись!

ІВОННА: О, дякую! Від усього серця дякую вам, мадам!..

АНДРЕА: Вона не губилась.

ІВОННА: Знаєте, це ж британська шкіра! Шкіра британського страуса...

АНДРЕА: Дуже цікаво.

ІВОННА: Мій покійний чоловік казав, що британці — покидьки, та я не згодна.

ЕРІК: Мамо, ходімо. Франсуаза там зовсім сама.

ІВОННА: Час від часу він навідується до мене — з лопаток у нього стирчать крильця... Він пурхає по моїй кімнаті...

АНДРЕА (регоче): Пурхає! Це ж просто перл!

ІВОННА: Авжеж! Він у своїй бежевій піжамі з попліну, яку завжди відмовлявся надягати.

ЕРІК: Підозрюю, що авто таки сильно її зачепило...

БОРИС: Ви так гадаєте?.. Бо в неї б мала боліти голова... Як ви?.. Гарзд?..

ІВОННА: Чудово почуваюся!

АНДРЕА: Не паморочиться?

ІВОННА: А мало б?

Івонна обережно кладе книжечку в сумочку і намагається застібнути її. Потім виходить під руку з сином.

Мовчанка.

Андреа силкується натягнути туфлі...

6

Ніч.

Паркінг.

Борис і Андреа самі.

Він у машині на місці водія, дверцята широко відчинені.

Вона стоїть недалеко босоніж.

Радіо випльовує какофонію — Борис весь час змінює станції.

АНДРЕА: Подивись, будь ласка, у бардачку — чи немає там цигарки?

БОРИС: Немає.

АНДРЕА: Подивись...

БОРИС: У цій машині ніколи не буває цигарок.

АНДРЕА: Ніколи не можна знати напевно...

БОРИС (відчиняє і відразу зачиняє бардачок): Немає.

Пауза.

АНДРЕА: В одному репортажі про безхатків я бачила жінку, що сказала: палю, бо це нагадує мені про нормальне життя... бо я курила вдома... І я миттю уявила брезент і попільничку, зроблену з бляшанки...

БОРИС: Не розумію, я жодного слова твого не розумію!..

АНДРЕА: Чекай! Залиш оце! Люблю цю мелодію!

Борис одразу вимикає радіо.

АНДРЕА: Коли я навідую матір, часом розглядаю предмети в її кімнаті —

так, ніби її там немає... У неї теж є намисто у багато ниток. Її перлини — несправжні.

БОРИС: І як тобі вдається бути такою надокучливою!

АНДРЕА: То вшивайся!

БОРИС: Жодне таксі не приїде сюди о цій порі. Уявляю вирази обличчя Блюмів, коли ти попросиш їх підкинути тебе додому!

АНДРЕА: Оце там — це ж Полярна зірка? Чому вона під Великою Ведмедицею? Як думаєш, це Полярна зірка?

БОРИС: Не знаю! Чхати хотів!

АНДРЕА: Які у вас плани на літо?

БОРИС: Плани на літо?!

АНДРЕА: На відпустку.

БОРИС: Ти це навмисне робиш?!

Вона регоче.

АНДРЕА: Щороку ця клята відпустка, то пляжі Іспанії, то Апулія... авжеж, якось ви поїхали до Апулії, ти повернувся дуже задоволений... дітям дуже сподобалось, ви, мов першопрохідці, роз'їжджали тією Апулією...

БОРИС: Годі вже... Досить!

АНДРЕА: Дуже мило з твого боку було запросити мене сьогодні до недешевого ресторану...

БОРИС: Ти так і не скористалася запрошенням.

АНДРЕА: Вийшло так по-дурному...

БОРИС: Атож.

АНДРЕА: Тобі сумно?

БОРИС: Ні. Мені ніяк. Бо я ніхто.

АНДРЕА: Маєш сходити до ворожки.

БОРИС: Це що, аптечна порада?

АНДРЕА: А сам як вважаєш?

БОРИС: Я так не думаю.

АНДРЕА: Я помітила, що всі мої колишні коханці — у тому числі батько Софії — хотіли цілувати мене у вуста. Пнули свої шиї, цілилися своїми дзьобами мені у губи, щоб, не дай Боже, не промахнутися...

БОРИС: Закінчиться все тим, що ти годуватимеш голубів разом зі своєю новою подружкою, матір'ю...

АНДРЕА: Неприємно це визнавати, але, напевно, вони мають рацію. Не можна взяти й отак пустити все за димом...

БОРИС: Андреа, кохана, поїхали вже звідсіля!..

АНДРЕА: Їдь.

БОРИС: Будь ласка!

АНДРЕА: Мені огидний твій тон!

БОРИС: Я дам тобі ляпаса!

АНДРЕА: Мене це вже давно не лякає.

БОРИС: Та що таке ти прийняла? На чому ти вічно сидиш?!

Кидається до її сумочки.

АНДРЕА: Це цукерки!

БОРИС: Брехня!

АНДРЕА: Лакричні льодяники!

БОРИС: Покажи!

АНДРЕА: Кажу ж тобі — лакричні льодяники!.. Чого ти лізеш?!

БОРИС: Бо мені набридло спостерігати за тим, як ти ковтаєш усяку мерзоту!

АНДРЕА: Я смокчу цукерку! (Широко роззявляє рота). Треба ж з'їсти хоч щось, аби не здохнути з голоду!

БОРИС: Ти втрачаєш вроду. Твоє обличчя стає простим.

АНДРЕА: А я і є простачка.

БОРИС: Простачка і вередуха!

АНДРЕА: Слухай, кажу ж: дай мені спокій!

Борис намагається силою запхати її до авта. Вона опирається і колошматить його.

За мить Борис осідає на землю. Андреа притуляється до нього й обіймає, ніби накриває собою.

Так вони якийсь момент сидять мовчки. Вона робить рух, щоб підвестися...

БОРИС: Залишся зі мною...

АНДРЕА: У цій спідниці я напівгола... (Нарешті, хоч і з зусиллям, підводиться). Донечка має рацію... Ця Івонна мені дуже подобається. Я за неї хвилююсь... Вона сказала, що слід користуватися ногами, поки не пізно... Що вона мала на увазі? Показувати їх, виставляти?.. Моє життя минає за прилавком... Борисе?.. Чуєш, Борисе! У мене гарні ноги? Коліна не надто товсті?

БОРИС: Ні, не товсті.

АНДРЕА: Можливо, ця катастрофа — шанс для тебе.

БОРИС: Та невже?!

Пауза.

АНДРЕА: Мені буде нудно без тебе... Принаймні на початку... Та коли станеш справжнім злиднем, можеш розраховувати на мене. Можливо, я так і чекатиму тебе далі, бо нудитимуся з іншими...

БОРИС: Думаєш, я стану злиднем?

АНДРЕА: Ні... Я так не думаю...

БОРИС: Думаєш, викручуся?

Пауза.

АНДРЕА: Мені що до того...

З ресторану чути сміх.

На паркінг виходять Івонна, Ерік і Франсуаза — вони щасливо регочуть.

ФРАНСУАЗА (через сміх її слова складно розібрати): Копай? Ти сказав: копай?

ЕРІК (так само): Треба ж і садом зайнятися!

ФРАНСУАЗА: Ви ще тут?! Дивіться, вони ще тут!

Варто їм побачити Бориса й Андреа, як їхні веселощі посилюються.

ЕРІК: Зламалися?

ІВОННА (рада знову бачити Андреа): Ми поховали праліне у садку!

ЕРІК: Шматки праліне! Не цілком!

ФРАНСУАЗА (говорять усі водночас): Вони помилково принесли праліне разом із тацею з морепродуктами...

ЕРІК: Заявили, що складно було встежити за нашим темпом...

ФРАНСУАЗА: А їсти вже не хотілося...

ЕРІК: А вони ж готували праліне спеціально для нас... і я сказав дівчатам, що не можна не скуштувати хоча б шматочок...

ФРАНСУАЗА: Він не хотів їх образити!

ЕРІК: Тоді вона взяла ложку — і до клумби!

ІВОННА: А він шепотів: вони все бачать, вони все бачать!

ФРАНСУАЗА: Копай!

ІВОННА: Я надто багато сміялася, мені паморочиться в голові...

ЕРІК: Сядь, будь ласка, посидь...

Вони саджають Івонну на капот машини Бориса.

ІВОННА: Довелося попотіти з цим... кущем...

ФРАНСУАЗА: З азалією.

ЕРІК: Піду по нашу машину.

ІВОННА: Ні, не треба. Я нікуди не кваплюсь.

ФРАНСУАЗА: Де ми взагалі?

ЕРІК: З іншого боку ресторану. Я й не знав, що тут можна паркуватися.

ІВОННА: Ми так сміялися!

АНДРЕА: А я бачила, як зірка впала...

ІВОННА: Де?

АНДРЕА: Вже не видно.

ЕРІК: Загадали бажання?

АНДРЕА: Загадала.

ЕРІК: А ви знаєте, що означає, коли падає зірка? Це душа, що вирвалася із чистилища і шукає тіло, щоб прийти на світ.

БОРИС: Це метеорит.

ФРАНСУАЗА: Ходімо? Вже пізно...

ІВОННА: Чому пізно? Нам же весело! Не треба про щось думати! Мене лякають ці зірки, що падають...

ЕРІК: Так, годі! Спати!.. Всім — спати!

БОРИС: Правда ваша...

Івонна все ще сидить на капоті, Борис тим часом відчиняє дверцята.

ЕРІК: Мамо, він зараз поїде...

Він допомагає Івонні злізти. Вона робить кілька кроків по парковці, стискаючи сумочку.

ІВОННА: Добре відсвяткували...

ЕРІК: Авжеж! Чудово!

ІВОННА: А що мені подарували?

ФРАНСУАЗА: Новий халат. І нову лампу, щоб читати у ліжку.

ІВОННА: О...

ФРАНСУАЗА: Атож! Отой м'якенький симпатичний пеньюар, який ти сама вибрала.

ІВОННА: І правда...

ЕРІК: Що ж, прощайте... цього разу, мабуть, уже остаточно...

ФРАНСУАЗА: Ми залишаємо вас... У вас усе гаразд?

АНДРЕА: Так, звичайно.

ФРАНСУАЗА: Що ж, тоді...

Вони зникають у ночі — там, звідки з'явилися. Удалині знову чути їхній сміх.

Мовчанка.

АНДРЕА: Треба було запитати його, чому Полярна зірка сяє під Великою Ведмедицею...

БОРИС: Бачу, ти потребуєш наукового коментаря...

Пауза.

БОРИС: І що ти загадала?

АНДРЕА: Бажання.

БОРИС: Що ми тепер будемо робити?

АНДРЕА: Не знаю... Гайда на море?

БОРИС: Але ж це не близький світ...

АНДРЕА: От бачиш.

БОРИС: А що ти зробила зі своїм взуттям?

АНДРЕА: Туфлі у сумці... Світ завойовують із наплічником! Усі думають, що військо жене вперед, та насправді ми в'янемо непорушно...

*

notes

Примітки

1

Валансьєн (Valenciennes) — місто на півночі Франції (тут і далі — примітки перекладача).

2

Основний вид діяльності компанії (англ.).

3

Замовкни, стули писок (англ.).

4

Дівчата пін-ап (pin-up girls) — поширені у часи Другої світової та В'єтнамської війн графічні зображення напівоголених сексуальних дівчат.